≈ ≈ ≈

ฝายของคนแปลกหน้า

นวนิยายข้ามเวลา · เมื่อความรู้ล้ำหน้าห้าร้อยปี ยังแพ้คำว่า "ไม่มีใครเคยทำ"

— — —

เขารู้วิธีหยุดน้ำท่วมตั้งแต่วันแรกที่มาถึง

แต่ต้องใช้เวลาสามปีกว่าจะมีคนยอมขุดดินให้สักคนเดียว

เพราะปัญหาที่ยากที่สุด ไม่เคยเป็นเรื่องน้ำ

© 2026 · ผลงานต้นฉบับ สงวนลิขสิทธิ์ · แคว้น เมือง ตัวละคร ราชวงศ์ และเหตุการณ์ทั้งหมดเป็นเรื่องสมมติ ไม่อ้างอิงบุคคล สถานที่ หรือเหตุการณ์ใดที่มีอยู่จริงในประวัติศาสตร์

บทที่ ๑ — ปีที่น้ำมาถึงอกคน

ธีรเดช วรนันท์ อายุสามสิบสี่ เป็นวิศวกรชลประทานที่ใช้เวลาเก้าปีทำเรื่องเดียว คือการจัดการน้ำหลากในลุ่มน้ำภาคเหนือ เขารู้จักคำว่าฝายชะลอน้ำ พื้นที่รับน้ำ และการชะลอยอดน้ำหลาก ดีพอที่จะอธิบายให้ใครก็ได้ฟังภายในสิบนาที

คืนที่เขาออกไปตรวจระดับน้ำคนเดียวในหุบเขา ฝนตกหนักจนมองไม่เห็นทาง ดินริมตลิ่งทรุดลงทั้งแถบ และเขาตกลงไปในกระแสน้ำที่เชี่ยวที่สุดเท่าที่เคยเห็นมา

เมื่อลืมตาขึ้นอีกครั้ง เขานอนอยู่บนหาดทรายริมแม่น้ำสายหนึ่งที่ไม่มีเขื่อน ไม่มีสะพาน ไม่มีเสาไฟ มีเพียงควันไฟจากหมู่บ้านไกลๆ และเสียงคนตะโกนภาษาไทยสำเนียงที่เขาฟังออกราวแปดในสิบคำ

เขาใช้เวลาสองสัปดาห์กว่าจะยอมรับความจริง ว่าที่นี่คือ**แคว้นศรีพนาลัย** หมู่บ้านริมแม่น้ำกลาย และปีที่เขายืนอยู่ ห่างจากปีที่เขาจากมาราวห้าร้อยปี

✦ ✦ ✦

สิ่งแรกที่เขาสังเกตเห็นไม่ใช่เสื้อผ้าหรือบ้านเรือน แต่เป็น**รอยน้ำบนเสาบ้าน**

ทุกหลังมีรอยคราบสีน้ำตาลพาดขวางอยู่สูงราวอกคน บางหลังมีสองรอย สามรอยซ้อนกันคนละระดับ เขาเดินดูอยู่ครึ่งวัน แล้วเข้าใจว่าหมู่บ้านนี้ถูกน้ำท่วมซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนชาวบ้านเลิกนับ

เดือนที่สาม น้ำมาจริง มาตอนตีสามโดยไม่มีสัญญาณเตือนใดๆ ทั้งสิ้น

ธีรเดชยืนอยู่บนเนินสูงมองลงไป เห็นน้ำสีขุ่นกลืนทุ่งนาทั้งผืนภายในเวลาไม่ถึงชั่วโมง เห็นควายลอยไปตามน้ำ เห็นคนปีนขึ้นหลังคา เห็นเด็กร้องไห้อยู่บนต้นมะขาม และเห็นสิ่งที่ทำให้เขานอนไม่หลับไปอีกหลายเดือน คือ*ไม่มีใครแปลกใจเลยสักคน*

สำหรับพวกเขา น้ำท่วมไม่ใช่ภัยพิบัติ มันคือฤดูกาล

บทที่ ๒ — ความรู้ที่ไม่มีใครฟัง

ธีรเดชขึ้นไปสำรวจต้นน้ำด้วยเท้าของตัวเองใช้เวลาเก้าวัน และกลับลงมาพร้อมคำตอบที่ชัดเจนในหัว

ปัญหาไม่ได้อยู่ที่ฝนมากเกินไป แต่อยู่ที่น้ำจากหุบเขาสามหุบไหลรวมกันมาถึงหมู่บ้านพร้อมกันในเวลาเดียว ถ้าชะลอน้ำจากหุบที่สูงที่สุดไว้ด้วยฝายเล็กๆ หลายตัวเรียงกันตามลำห้วย ให้มันทยอยปล่อยช้าลงสักครึ่งวัน ยอดน้ำที่ลงมาถึงหมู่บ้านจะลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

มันไม่ใช่เรื่องยากในทางเทคนิคเลยแม้แต่น้อย ไม่ต้องใช้ปูน ไม่ต้องใช้เหล็ก ใช้แค่หิน ไม้ ดิน และแรงคน

เขาเดินเข้าไปหากำนันบ้านท่าเดื่อในเช้าวันถัดมา วาดแผนผังลงบนพื้นดินด้วยกิ่งไม้ อธิบายอย่างละเอียดเป็นเวลาเกือบชั่วโมง

กำนันฟังจนจบ แล้วถามคำถามเดียว "แล้วใครเคยทำ"

ธีรเดชตอบว่าที่อื่นเขาทำกัน กำนันถามต่อว่าที่อื่นที่ไหน เขาตอบไม่ได้ เพราะที่ที่เขาหมายถึงยังไม่เกิดขึ้นในอีกห้าร้อยปีข้างหน้า

✦ ✦ ✦

หลังจากนั้นเขาพูดกับทุกคนที่ยอมฟัง และได้รับคำตอบที่แตกต่างกันแต่ลงเอยเหมือนกันทุกครั้ง

> *ลุงมั่น ชาวนา — "ช่วงนั้นข้าต้องดำนา ไปขุดดินให้เอ็งแล้วใครจะทำนา"*
>
> *พ่อเฒ่าสิงห์ — "แม่น้ำมีเจ้าของเขาอยู่ ไปขวางทางน้ำ เดี๋ยวท่านโกรธ"*
>
> *นายบ้านคำปัน — "ถ้าทำแล้วน้ำท่วมหนักกว่าเดิม ข้าจะตอบชาวบ้านว่ายังไง"*
>
> *เสมียนเมือง — "เรื่องนี้ต้องมีใบสั่งจากเจ้าเมือง เอ็งเป็นใครถึงมาสั่งงาน"*

ธีรเดชกลับมานั่งริมน้ำคืนนั้น แล้วเขียนลงในสมุดใบลานที่เขาแลกมาด้วยการรับจ้างขุดดินสามวัน

> *"ผมรู้คำตอบตั้งแต่วันแรก แต่ความรู้ไม่มีค่าอะไรเลย ถ้าไม่มีใครยอมยกจอบขึ้นมาสักคน*
>
> *ปัญหาของที่นี่ไม่ใช่น้ำ ปัญหาคือผมยังไม่รู้วิธีทำให้คนเชื่อ"*

บทที่ ๓ — ฝายที่สร้างคนเดียว

ปีที่สอง ธีรเดชเลิกอธิบาย แล้วเริ่มลงมือทำคนเดียว

เขาเลือกห้วยสายเล็กที่สุดที่ไหลผ่านหลังวัด กว้างไม่ถึงสามวา แล้วเริ่มขนหินมาเรียงทีละก้อน วันละสองสามชั่วโมงหลังเลิกรับจ้าง ใช้เวลาห้าเดือนจึงเสร็จเป็นฝายหินสูงแค่เอว ยาวสิบกว่าเมตร

ชาวบ้านเดินผ่านทุกวัน บางคนหัวเราะ บางคนถามว่าทำไปทำไม เขาตอบสั้นๆ ทุกครั้งว่า "ลองดูเฉยๆ ครับ"

หน้าฝนปีนั้น น้ำในห้วยหลังวัดไม่ท่วมสวนผักของยายเพียรเป็นครั้งแรกในรอบสิบสองปี

ยายเพียรเดินมาหาเขาที่ฝาย ยืนดูอยู่นาน แล้วถามว่า "ไอ้นี่มันกันน้ำได้จริงเหรอ"

ธีรเดชตอบว่า "มันไม่ได้กันครับยาย มันแค่ทำให้น้ำเดินช้าลง น้ำก็ยังมาเท่าเดิม แต่มาทีละน้อย สวนยายเลยรับไหว"

ยายเพียรไม่เข้าใจคำอธิบาย แต่เข้าใจผักของตัวเองที่ยังอยู่ครบ และยายเพียรเป็นคนปากกว้างที่สุดในหมู่บ้าน

✦ ✦ ✦

เดือนถัดมา มีชายคนหนึ่งมายืนดูฝายอยู่เงียบๆ สามวันติด เขาชื่อ**ลุงคำ** อายุหกสิบ

เอ็ด เป็นคนที่ชาวบ้านเรียกว่า "คนอ่านน้ำ" เพราะดูเมฆแล้วทายได้ว่าอีกกี่วันฝนจะมา แม่นจนคนทั้งตำบลรอฟัง

วันที่สี่ลุงคำเดินมาถามว่า "ถ้าข้าจะทำแบบนี้ที่ห้วยแม่ฮ่าง ต้องวางหินตรงไหน"

ธีรเดชตอบไปแล้วนอนไม่หลับทั้งคืน เพราะเพิ่งรู้ตัวว่าสองปีที่ผ่านมาเขาเดินผิดทางมาตลอด

เขาพยายามทำให้คนเชื่อในตัวเขา ทั้งที่สิ่งที่ควรทำคือหาคนที่ชาวบ้านเชื่ออยู่แล้วแล้วทำให้คนคนนั้นเชื่อ

บทที่ ๔ — วิธีรวมคน

ปีที่สามเปลี่ยนไปทั้งหมด เพราะธีรเดชเปลี่ยนวิธี ไม่ใช่เปลี่ยนแบบฝาย

เขาเขียนกฎของตัวเองไว้ห้าข้อ และทำตามทุกข้ออย่างเคร่งครัด

> *หนึ่ง — ไม่อธิบายด้วยคำที่เขาไม่เคยได้ยิน ให้ก่อกองทรายแล้วเทน้ำให้ดูแทน*
>
> *สอง — ให้คนที่เขาเชื่ออยู่แล้วเป็นคนพูด ไม่ใช่เรา*
>
> *สาม — เริ่มจากของเล็กที่สุดที่พังแล้วไม่มีใครเดือดร้อน*
>
> *สี่ — อย่าแย่งแรงงานจากฤดูทำนา ให้ทำช่วงว่างเท่านั้น*
>
> *ห้า — บ้านท้ายน้ำต้องได้ประโยชน์ด้วย ไม่งั้นเขาจะมาพังทิ้ง*

ข้อสองคือข้อที่ได้ผลที่สุด เขายกให้ลุงคำเป็นหัวหน้างานทั้งหมด เวลาใครถามว่าใครคิด ธีรเดชจะตอบทุกครั้งว่า "ลุงคำแกคิดครับ ผมแค่ช่วยยกหิน" ทั้งที่แผนผังทุกเส้นมาจากหัวเขาเอง

ลุงคำรู้ดีว่าไม่จริง แต่ก็ไม่เคยปฏิเสธ เพราะเข้าใจเหมือนกันว่าถ้าคนแปลกหน้าเป็นคนบอก จะไม่มีใครขุดดินให้สักคน

✦ ✦ ✦

ข้อสามช่วยแก้ปัญหาที่ใหญ่ที่สุดคือความกลัว

แทนที่จะขอแรงคนสองร้อยคนไปสร้างฝายใหญ่ ธีรเดชขอแค่สิบสองคน ทำฝายเล็กสามตัวในห้วยที่ไม่มีใครใช้ทำนา ใช้เวลาแปดวัน ถ้าพังก็เสียแค่แรงแปดวัน ไม่มีใครเสียหายอะไร

มันไม่พัง และหน้าฝนปีนั้นน้ำในห้วยสายนั้นลดลงจนเห็นได้ด้วยตาเปล่า

ปีถัดมามีคนมาขอให้ไปทำที่ห้วยของตัวเองสิบเจ็ดราย

✦ ✦ ✦

ข้อห้าเกือบทำให้ทุกอย่างพังตอนปีที่ห้า

บ้านปลายนาซึ่งอยู่ท้ายน้ำส่งคนมาพังฝายสองตัวในคืนเดียว เพราะเชื่อว่าบ้านท่าเดื่อกักน้ำไว้ใช้คนเดียว ชาวบ้านสองหมู่โกรธกันถึงขั้นจะยกพวกตีกัน

ธีรเดชไม่ได้ไปเถียง เขาเดินไปบ้านปลายนาคนเดียว นั่งฟังอยู่สามวันโดยไม่พูดอะไรเลย แล้ววันที่สี่จึงเสนอสิ่งเดียว

"ให้บ้านปลายนาส่งคนมานั่งดูตอนเปิดน้ำทุกครั้ง และให้เป็นคนถือกุญแจประตูน้ำตัวล่างเองเลยครับ"

เถียงกันอีกสองเดือนกว่าจะตกลงกันได้ แต่หลังจากนั้นไม่มีใครพังฝายอีกเลย เพราะมันไม่ใช่ฝายของบ้านท่าเดื่ออีกต่อไป

ธีรเดชจดไว้ในสมุดคืนนั้นว่า สิ่งที่ยากที่สุดในงานนี้ ไม่ใช่การคำนวณว่าน้ำจะมาเท่าไหร่ แต่คือการทำให้คนที่ไม่ไว้ใจกันมาสามชั่วอายุ ยอมถือกุญแจดอกเดียวกัน

บทที่ ๕ — ปีที่ฝนไม่หยุดเจ็ดวัน

ปีที่แปด ฝนตกติดต่อกันเจ็ดวันเจ็ดคืนโดยไม่หยุดเลยสักชั่วโมง หนักที่สุดเท่าที่คนแก่ที่สุดในตำบลจำได้

คืนที่ห้า ลุงคำมาเคาะประตูบ้านธีรเดชตอนตีสอง บอกว่าฝายตัวบนสุดเริ่มล้นแล้ว

ทั้งสองเดินขึ้นเขาท่ามกลางฝน ไปถึงตอนฟ้าสาง และพบว่าฝายทุกตัวยังอยู่ครบ น้ำล้นข้ามสันฝายไหลลงมาตามที่ออกแบบไว้ทุกประการ ไม่มีตัวไหนพัง

เช้าวันที่เจ็ดฝนหยุด น้ำในทุ่งสูงถึงหน้าแข้ง ท่วมอยู่สองวันแล้วลด

แค่หน้าแข้ง และแค่สองวัน

ปีเดียวกันนั้น หัวเมืองอีกฝั่งของแคว้นที่ไม่มีฝาย น้ำท่วมสูงท่วมหัวคน นาเสียหายทั้งเมือง มีคนตายสี่สิบกว่าคน และข้าวในฉางหายไปเกือบหมด

✦ ✦ ✦

ข่าวเรื่องตำบลที่น้ำท่วมแค่หน้าแข้งเดินทางไปถึงเมืองหลวงภายในสองเดือน

และสามเดือนต่อมา มีขบวนม้าจากเมืองหลวงมาถึงบ้านท่าเดื่อ

บทที่ ๖ — ต่อหน้าพระพักตร์

ธีรเดชเข้าเฝ้า**พระเจ้าอินทวงศ์** แห่งแคว้นศรีพนาลัย ในท้องพระโรงที่เขาไม่กล้าเงยหน้ามองเพดาน

คำถามแรกที่ได้รับ ไม่ใช่เรื่องวิธีสร้างฝาย

"ได้ยินว่าเจ้าใช้เวลาสามปีกว่าจะมีคนยอมช่วยคนแรก จริงหรือไม่"

ธีรเดชทูลว่าจริง และบอกตรงๆ ว่าสามปีแรกนั้นเขาทำผิดมาตลอด เพราะมัวแต่พยายามพิสูจน์ว่าตัวเองถูก แทนที่จะหาว่าทำไมคนถึงไม่กล้าทำตาม

พระเจ้าอินทวงศ์เงียบไปครู่หนึ่ง แล้วตรัสว่า

"ข้ามีช่างที่เก่งกว่าเจ้าอยู่ในวังนี้สิบคน ทุกคนเขียนแบบได้สวยกว่าเจ้า แต่ไม่มีสักคนที่ทำให้สองหมู่บ้านซึ่งฆ่ากันมาสามชั่วคน ยอมถือกุญแจดอกเดียวกันได้"

✦ ✦ ✦

ธีรเดชได้รับแต่งตั้งให้ดูแลงานน้ำทั้งแคว้นในปีนั้น มีอำนาจเรียกแรงงานจากหัวเมืองได้โดยตรง ซึ่งเป็นสิ่งที่เมื่อแปดปีก่อนเขาแลกทุกอย่างเพื่อให้ได้มา

แต่สิ่งแรกที่เขาทำหลังได้อำนาจนั้น คือ**ไม่ใช้มันเลย**

เขาเดินทางไปทีละหัวเมือง นั่งฟังชาวบ้านก่อนเสมอ หาคนที่ชาวบ้านเชื่ออยู่แล้วในแต่ละที่ แล้วสอนคนคนนั้นแทนที่จะสั่งคนทั้งเมือง เริ่มจากห้วยเล็กที่สุดทุกครั้ง และทุกครั้งที่ฝายเสร็จ เขาจะให้ชื่อตามคนท้องถิ่นที่เป็นหัวหน้างาน ไม่เคยมีฝายไหนชื่อของเขาเลยสักตัวเดียว

สิบสองปีต่อมา แคว้นศรีพนาลัยมีฝายชะลอน้ำกระจายอยู่ตามลำห้วยสายเล็กกว่าสี่พันตัว ไม่มีตัวไหนใหญ่โตจนน่าจดจำ และไม่มีตัวไหนที่สร้างด้วยคำสั่ง

✦ ✦ ✦

คืนก่อนที่เขาจะสิ้นลมในวัยเจ็ดสิบสอง ลูกศิษย์คนหนึ่งถามคำถามที่ค้างคาใจมานาน ว่าท่านไปเรียนวิชานี้มาจากไหน ไม่เคยมีตำราเล่มไหนในแคว้นเขียนเรื่องแบบนี้ไว้เลย

ธีรเดชตอบว่าเขามาจากที่ไกลมาก ไกลจนอธิบายไม่ถูก

"แล้ววิชาที่ท่านเอามาด้วย มันยากไหมขอรับ"

ชายชราหัวเราะเบาๆ อยู่นาน ก่อนตอบ

"วิชาน่ะง่ายมาก ข้าสอนเอ็งให้หมดได้ภายในเจ็ดวัน" เขาหยุดหายใจลึกๆ "แต่การทำให้คนร้อยคนยอมลงแรงพร้อมกันโดยที่ยังไม่เห็นผล อันนั้นข้าใช้เวลาทั้งชีวิตแล้วยังทำได้ไม่ดีพอ"

ความรู้ที่ล้ำหน้าไปห้าร้อยปี

มีค่าเท่ากับศูนย์ ตราบใดที่ยังไม่มีใครยกจอบขึ้นมาสักคน

สิ่งที่เขาเอามาจากอนาคต คือแบบแปลน — สิ่งที่เขาเรียนที่นี่ คือวิธีทำให้มันกลายเป็น

จริง

จบบริบูรณ์